

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izšla dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinske Uprave« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petlitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Cenjenim naročnikom!

Današnji številki smo priložili »Indeks« (abecedno kazalo) po tvarini za vseh šest letnikov »Občinske Uprave«.

Ker je za sestavo tega dela vspricho — reči smemo ogromnega materijala — treba obilo truda, so nam narastli znatno večji troški, ki jih uprava lista ne more pokriti iz tekočih dohodkov. Tisk je drag in tudi delo pri sestavi indeksa je treba nagraditi, tako da nas stane vse skupaj nad — 1200 K.

Kakor nam je žal — vendar ne moremo drugače, nego da zaračunimo izvod po K 1.60.

Prosimo torej cenjene naročnike, naj nam blagovolijo ta znesek nakazati po priloženi poštni naskaznici, da bomo v stanu poravnati troške.

Upamo, da bo z indeksom ustrezno vsem naročnikom, če bi tudi ne imeli vseh letnikov »Občinske Uprave«, ki jih pa lahko še naknadno naroče.

S priloženimi položnicami je mogoče poravnati tudi zaostalo naročnino.

Uredništvo in upr.

Narodnostne pravice občin.

Razsodba c. kr. državnega sodišča o neki pritožbi v zadevi kršenja po ustavi zajamčene politične pravice jezikovne ravnopravnosti.

Razsodba z dne 3. julija 1906, št. 264.

Pravni rek:

a) Občine so upravičene, radi kršenja jim kot tuzemskim korporacijam pristoječih političnih pravic tudi proti dežel. odboru

svoje dežele vlagati pritožbena državno sodišče.

b) Pravica avtonomnega oblastva, določati poslovni jezik, ne izključuje dolžnosti, ki jo določa državni osnovni zakon, da se morajo vloge strank, sestavljene v drugem deželnem jeziku, pravilno rešiti.

c) Slovenski jezik je v enem delu Štajerske deželni jezik; slovenske občine tega dela dežele smatrajo to, da se deželni odbor brani nemškim rešitvam njihovih slovenskih vlog dostavljati slovenske prevode, kot kršenje svojih narodnih pravic.

C. kr. državno sodišče je po dne 3. julija 1906. izvršeni javni razpravi o po odvetniku dr. Juriju Hrašovcu sub praes. 23. marca 1906, št. 1021 drž. sod. vloženi pritožbi občine Kokarje radi kršenja jej po ustavi zajamčene politične pravice glede jezikovne ravnopravnosti in po zaslišanju gospoda dr. Ivana Lenocha, dvornega in sodnega odvetnika na Dunaju, kot zastopnika pritožbe in gospoda dr. Leopolda Linka, štajerskega deželnega odbornika, kot zastopnika deželnega odbora štajerskega razsodilo:

»Z odlokoma deželnega odbora vojvodine Štajerske z dne 3. novembra 1905, št. 36.715 in z dne 25. februarja 1906, št. 48.206 se je kršila politična pravica občine Kokarje, zajamčena jej s členom XIX., odstavek 2. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l., držav. zak. št. 142.

Dejanski stan.

Pritožba navaja sledeče:

Z odlokom štajerskega deželnega odbora z dne 3. novembra 1905, št. 36.715, se je županstvu občine Kokarje naznanilo, da deželni odbor ni v položaju, kaj vplivati v zadevi oskrbovanja do-
stavljanja spisov v kazenskih stvareh.

Dotična vloga je bila pisana v slovenskem jeziku, rešitev je pa izšla v nemškem jeziku.

Z ozirom na to je vrnilo občinsko predstojništvo zadevni dopis deželnemu odboru s prošnjo, da izda rešitev v slovenskem jeziku.

Deželni odbor štajerski je na to v svojem odloku z dne 25. febr. 1906, št. 48.206 in 49.401 izjavil, da naj si županstvo samo preskrbi eventualno potrebne prevode.

Ker je slovenski jezik na Štajerskem gotovo deželni jezik in ker je glasom člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. 1867. drž. zak. št. 142, po državi pripoznana enakopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, uradu in v javnem življenju sploh, je jasno, da se je kršila občini Kokarje po ustavi pristojna politična pravica in sicer z obema zgoraj navedenima odlokom.

V duhu te državnoosnovne določbe je, da se mora vsaka v enem deželnem jeziku na deželno oblastvo naslovljena vloga rešiti v istem jeziku. Č. kr. državno sodišče je že ponovno razsodilo v tem zmislu. Tako na primer z razsodbama z dne 18. jan. 1888., št. 5 in z dne 3. jul. 1888., št. 111.

Pripominja se še, da v tem slučaju občine ni smatrati kot deželnemu odboru podrejene oblasti, ampak le kot stranko, ki je vložila pri deželnem odboru samo neko prošnjo.

Prosi se torej za izdaje razsodbe:

Z odloki deželnega odbora štajerskega z dne 3. nov. 1905., št. 36.715 in z dne 25. febr. 1906., št. 48.206 in 49.401. se je torej kršila politična pravica, zajamčena v členu XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867., drž. zak. št. 142.

Protipis navaja sledeče:

V razsodbi č. kr. državnega sodišča z dne 18. jan. 1888., št. 5, ki jo citira pritožnica, je izražen pravni rek: občina je upravičena vložiti proti kaki odločbi deželnega odbora pritožbo na državno sodišče v tem slučaju, če se gre za kako zadevo, za katero prosi občina pri deželnem odboru ne kot podrejena oblast, ampak kot stranka.

Podoben je pravni položaj tudi druge po pritožnici citirane razsodbe č. kr. državnega sodišča.

Vsled tega se tudi v predleženi pritožbi izrečno naglašja, da občina Kokarje v zadevi, katere se tiče izpodbijani odlok, ni vložila vloge

na deželni odbor kot podrejena oblast, ampak kot stranka.

Ta trditev pa ni prava.

Občina Kokarje je z več drugimi občinami s poročilom z dne 1. avg. 1905., št. 1166 deželnemu odboru sporočila, da je proti odločbi č. kr. politične ekspoziture v Mozirju, glasom katere je občina zavezana dostavljati spise v kazenskih stvareh, in katero odločbo je potrdilo tudi č. kr. namestništvo, vložila pritožbo na č. kr. ministrstvo notranjih zadev ter je ob enem prosila, da naj deželni odbor kot najvišja avtonomna oblast v deželi varuje interese občin okraja Gornjigrad in naj posreduje v tej zadevi pri prizadetih ministrstvih.

V tej zadevi je došel županstvu odlok deželnega odbora z dne 3. novembra 1905., št. 36.715, čegar prestava na slovenščino se je z izpodbijanim odlokom odklonila.

V pritožbi se hoče očitno povdarjati, da je zato, ker se gre za zadevo prenešenega delokroga, županstvo nastopilo v tej zadevi kot državnim oblastvom podrejena oblast, ne pa tudi deželnemu odboru, in da je torej v tem slučaju županstvo napram deželnemu odboru smatrati kot stranko. Zasebni stranki pa gotovo ne bo prišlo na misel, obračati se na deželni odbor za posredovanje in pomoč v zadevi, ki se ima poravnati izključno pred državnimi oblastvi! Ako je županstvo občine Kokarje to storilo, je to storilo, ker je, kakor vloga sama pravi, pričakovalo, da bo deželni odbor »kot najvišja avtonomna oblast« zastopal uradne interese podrejenih županstev. Županstvo je moglo torej samo kot deželnemu odboru podrejena oblast računati na posredovanje in varstvo deželnega odbora, in omenjena vloga se je opirala ravno na okolnost, da županstva napram deželnemu odboru ni smatrati le kot stranke.

Pri tem je nadalje upoštevati tudi to, da vloga občine Kokarje ni merila na to, da bi se županstvu izdala kaka rešitev, temveč je bilo prepuščeno popolnoma presoji deželnega odbora, da intervenira pri državnih oblastvih v zmislu vloge občine ali pa da to intervencijo sploh opusti, ne da bi bil deželni odbor obvezan, županstvo o svoji odločbi obvestiti. Če se je to kljub temu zgodilo, se je zgodilo le iz tega namena, da se je županstvo poučilo o uspehih posredovanj, ki jih je deželni odbor že storil v tej zadevi iz lastne inicijative. Torej ne odgovor na prošnjo občine, marveč uradni poduk po deželnem odboru je bila bistvena vsebina citiranega odloka. Take poduke izdajati v svojem uradnem, to je nemškem jeziku, je pa neomejena pravica deželnega odbora.

Glede pomanjkanja upravičenosti do pritožbe se omejuje protipis in merilo na sledeče opazke.

Nikakor se ne more smatrati, da bi odgovarjalo namenu člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. 1867., drž. zak. št. 142, če bi se županstvom priznala pravica, da bi v kakoršnihkoli zadevah zahtevala, da izdajajo enakovredna ali nadrejena oblastva svoje rešitve v svojem neuradnem, če tudi deželni jeziku. Pri dopisovanju dveh oblastev ene dežele je edino pametno, če se vsak urad pri svojih rešitvah poslužuje svojega uradnega jezika.

Županstvo občine Kokarje bi brezdvomno smatralo kot krivično, če bi moralo vlogo kakega nemškega urada (na primer glede povračila kakih oskrbnih stroškov, torej v občinski ali deželni strankini zadevi) rešiti v nemškem jeziku in če bi se občinskega predstojnika prisililo, da bi moral tako nemško rešitev uradno podpisati. Če se torej deželni odbor v občeivanju z županstvi poslužuje svojega uradnega, to je nemškega jezika in če prepušča uradom, ki se poslužujejo slovenskega, kot svojega uradnega jezika, da si sami preskrbe potrebne prevode, kakor si tudi deželni odbor sam preskrbuje prevode slovenskih vlog, smatra deželni odbor, da edino tako postopanje odgovarja pravemu namenu citiranega člena XIX.

Prosi se torej za zavrnitev pritožbe.

Pri javni ustni razpravi je zastopal zastopnik pritožbe stališče, da se je šlo tukaj za vlogo občine kot privatne stranke; tam, kjer oblastvo o kaki vlogi nima odločevati, in je bila kaka odločba s strani deželnega odbora štajerskega (potrditev, razveljavljanje vloge itd.) tukaj stvarno izključena, to oblastvo ne more uveljaviti lastnosti kot nadrejena oblast. Prošnji občine stvarno ugoditi ali ne, je bilo torej tudi popolnoma prepuščeno presoji deželnega odbora. Drugače je pa stvar glede jezika rešitve. Tukaj bi se bil moral deželni odbor ozirati na to, da je deželna oblast dvojezične dežele Štajerske in da je stranka, o kateri se tukaj govori, lastni deželi pripadajoča slovenska stranka.

Zastopnik deželnega odbora je pa nasproti temu naglašal, da zadeve, glede katere je bila občina mnenja, da bo deželni odbor posredoval, po njeni naravi ni smatrati kot strankine zadeve in da je občina s svojo prošnjo za posredovanje deželnega odbora pri državnih oblastvih sama priznala svojo podrejenost napram deželnemu odboru. Če bi pa občina tukaj sicer tudi ne bila podrejena oblast, bila bi pa v tem slučaju vendar le oblast, in upravičenost do pritožbe bi ji bila s tem odvzeta. Končno pa deželni odbor tukaj sploh ni bil primoran izdati kako rešitev, in je bil torej tembolj upravičen, posluževati se pri prostovoljni rešitvi svojega uradnega jezika. Potreba izdajanja slovenskih rešitev na Štajerskem ni, ker je znanje nemškega jezika zelo razširjeno,

siljenje k reševanju v jeziku vloge bi pa imelo ravno za občine same najneugodnejše posledice.

Zastopnik pritožbe je v svoji repliki poudarjal, da prošnja ne zgubi značaja prošnje, če je naslovljena z ozirom na uradne zadeve na vplivno tretjo osebo, v tem slučaju na deželni odbor. Več kakor prestavo tukaj občina ni zahtevala; to bi bil pa deželni odbor moral izdati, ker se razteza njegovo delovanje na slovenski del dežele. Kar se tiče občin, pa to za njihovo medsebojno občeivanje ne tvori nikakega prejudica.

Zastopnik deželnega odbora je nasprotno v svoji dupliki razpravljal še o stališču protipisa in je oporekal temu, da bi politične občine sploh mogle biti nacionalni individuij odnosno nosiljice nacionalnih pravic.

Razlogi.

Notorično znano je, da je v enem delu vojvodine Štajerske tudi slovenščina deželni jezik. Brez dvoma je, da se razteza delovanje štajerskega deželnega odbora na celo deželo, na nemške in slovenske občine.

Glasom člena XIX., odstavek 2. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. 1867., drž. zak. št. 142, je ravnopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, uradu in v javnem življenju sploh po državi pripoznana. Iz tega določila, ki je veljavno za vse urade, torej tudi za avtonomne, je razvidno, da so slovenske občine na Štajerskem upravičene, pošiljati deželnemu odboru slovenske vloge, in da je deželni odbor obvezan te vloge v slovenskem jeziku reševati.

Ker je zadevno slovensko vlogo občine Kokarje št. 1166 iz l. 1905., deželni odbor z odlokom z dne 3. nov. 1905., št. 36.715, rešil v nemškem jeziku in ker je dalje deželni odbor z odlokom z dne 25. febr. 1906., št. 48.206, odklonil izdaje slovenskega prevoda te rešitve, je občina Kokarje do pritožbe pri c. kr. državnem sodišču upravičena.

Proti temu ugovarja protipis v dveh točkah.

Prvič se poudarja, da je občina Kokarje svojo vlogo št. 1166 vložila pri deželnemu odboru kot temu podrejena oblast in da torej ni upravičena, radi kršenja politične pravice vložiti proti deželnemu odboru pritožbe pri c. kr. državnem sodišču.

Ta ugovor pa ni utemeljen. Kajti določila državnega osnovnega zakona niso v korist samo posameznim fizičnim osebam, ampak tudi tuzemskim korporacijam. Občina Kokarje je pa kot občina v vojvodini Štajerski brez dvoma tuzemska korporacija in ne samo organ deželnega odbora. Vsekakor je v zakonitih mejah podrejena nadzorstvu deželnega odbora in tvori poleg tega člen upravnega organizma dežele, vendar jo je pa kljub temu smatrati kot korporacijo, in obdrži vse je pristoječe politične

pravice in je torej tudi upravičena, radi kršenja kake take pravice po predpostavljani oblasti vložiti pritožbo pri c. kr. državnem sodišču. K tem pravicom se mora vsekakor prištevati tudi po državnem osnovnem zakonu zajamčena pravica jezikovne enakopravnosti.

Drugič se povdarja, da je poslovni jezik deželnega odbora nemški.

Tudi ta ugovor je brez pomena, ker določitev poslovnega jezika po deželnem odboru ne more vplivati na po državnem osnovnem zakonu zajamčene pravice občine.

Vsled tega se je moralo razsoditi, da se je z rešitvijo štajerskega deželnega odbora z dne 3. novembra 1905., št. 36.715, in z dne 25. februarja 1906., št. 48.206, kršila občini Kokarje s členom XIX., odstavek 2. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. 1867., drž. zak. št. 142, zajamčena politična pravica.

Avstrijski izseljenci in izseljevanje v Ameriko.

Vladni svetnik Hey je izdal nedavno zanimivo brošuro pod naslovom: »Unser Auswanderungswesen und seine Schäden«. Za nas so zanimive številke te knjižice, ki dokazujejo, koliko ima naša država »koristi« od izseljevanja, in koliko naša občina.

Predvsem je v Ameriki popolnoma nezadostno varstvo za izseljence in se v nekaterih obratih ponesreči zelo veliko naših ljudi. — Tako je umrlo n. pr. v enem ameriškem podjetju tekom 10 let vsled nezgod po 1000 delavcev, v drugi tovarni zopet po 1200 delavcev nasilne smrti.

V skupnem znaša letna zguba vsled ponesrečenj 33.000 izseljencev.

To bi naj bil že vzrok, ki bi odganjal naše ljudi od izseljevanja v Ameriko.

Je pa še nadaljna okolnost, da se namreč vračajo izseljenci domov, ko že tam ne morejo več delati.

Taki ljudje so potem v breme svoji občini, ki jih mora rediti kot invalide, dasi je že enkrat izvršila svojo dolžnost, ko jih je vzgojila in izšolala.

Pri bilanci izseljenštva jemlje Hey kot podlago enotno število letno po 300.000 izseljencev iz cele države, na to pa izvaja:

Z ozirom na odgojo in prehrano bi znašala vrednost pri vsakem izseljencu do izselitve po 2000 kron, kar da pri gori omenjenem številu 600 milijonov; prevoznina po 200 K — 60 milijonov; gotovina, ki jo mora imeti vsak s seboj pri

vstopu na ameriška tla po 125 K — 37 milijonov kron; gotovina, ki jo imajo izseljenci s seboj — vsaj 10 milijonov kron; izguba vsled nasilne smrti 33.000 ljudi po 5000 K = 165 milijonov kron; vse skupaj 872 milijonov kron.

Nasproti tej pasivni postavki pa pridejo prihranki izseljencev, ki jih pošljejo ti domov, v znesku 300 milijonov kron, tako da znaša saldo Ameriki v dobro 572 milijonov kron.

Bilanca sicer ni točna, ker pisatelj v brošuri ni vpošteval tudi onih, ki se vračajo, dalje raznih odpravnin za ponesrečence, itd. — Ampak zanimanje zasluži vsekako.

Pisateljev namen je bil odvrnati tok izseljevanja v Severno Ameriko in navajati ljudi v Argentinijsko; mi pa posnemamo iz brošure le nauk:

Ne v Ameriko!

Kolonizacijsko vprašanje v Avstriji še ni zrelo, in kdaj pridemo do modernega izseljeniškega zakona — kdo ve?

Kako naj zahtevajo občine od vojnega oziroma domobranskega ministrstva izključno slovensko dopisovanje.

(Dopis s Štajerskega.)

Občina Kokarje v zgornji Savinjski dolini na Štajerskem je v ti zadevi vložila sledeče vlogo:

Visoko c. in kr. vojno ministerstvo
na

Dunaju.

Podpisano županstvo se zaradi preziranja slovenskega jezika od strani c. in kr. vojaških oblasti pritožuje, kakor sledi:

1. C. in kr. dopolnilno okrajno poveljstvo št. 87. v Celju določila tukajšnjim vojaškim novincem sicer dvojezično tiskane pozivnice, toda izpolnjene samo po nemško.

Nobeden vojaški novinec iz občine Kokarje ne razume nemškega jezika; zato si mora vsak iskati tolmača, ter končno še ni zagotovljen, ali se mu je nemška pozivnica prav raztolmačila — ali ne. —

Izdavanje nemških pozivnic na slovenske vojaške novince nasprotuje določbam člena 19. drž. osnovnega zakona z dne 21. dec. leta 1867. drž. zak. broj 142. Ta zakon je bil namreč izdan za določitev pravic državljanov in občin, ne pa morebiti za državne urade; to dokazuje jasno njegov naslov. Državni uradi, med katere štejemo tudi c. in kr. vojaške urade, nimajo do državljanov in občin nobenih jezikovnih pravic, temveč jezikovno dolžnost, jim dopisovati v njihovem jeziku.

2. Istotako izdaja vojna oblast v mnogih slučajih samo nemško tiskane »Militär-Pass« in jih izpolnjuje samo nemško; v nekaterih slučajih izdaja sicer dvojezične tiskovine, toda izpolnjuje tudi te vedno samo nemško, kar nasprotuje določbam člena 19. prej omenjenega zakona.

3. Istotako dopošilja ta oblast na dvojezičnih tiskovinah samo nemško spisane pozivnice na orožne vaje.

Občina sodeluje pri vseh teh vojaških tiskovinah in spisih ter imajo njeni funkcionarji, bodi to župan ali odborniki, pravico, jih pregledovati. Ker ni zakona, po katerem bi bil kdo primoran se nemščine učiti, ter se po določbah člena 19. prej omenjenega zakona nikdo ne sme siliti k učenju drugega deželnega jezika, smatra občina Kokarje vse take samonemško izpolnjene tiskovine v jezikovnem oziru za nezakonite. Ker ona ne more in ne sme nezakoničnosti podpirati, bode v prihodnje odklanjala sodelovanje v vseh onih slučajih, v katerih bodo vojaške oblasti prezirale — četudi le deloma — slovenski jezik.

V smislu razzodbe državnega sodišča na Dunaju z dne 3. julija 1906 št. 264 se nanašajo vse v prej omenjenem zakonu določene pravice tudi na občine. (Razzodba — glej 1. stran!)

Da se torej spravi dopisovanje c. kr. vojaških oblasti z državljani in občinami na zakoniti tir, se udano prosi:

Visoko c. in kr. vojno ministrstvo blagovolji začetkoma omenjenim, in vsem drugim za občino Kokarje v pošteu prihajajočim c. in kr. vojaškim oblastim ukazati, naj spisujejo vse vojaške tiskovine, pri kojih sodelujejo na kateri si bodi način občine, z dobro čitljivo in pravilno pisavo v slovenskem jeziku.

Ob jednom se izjavlja podpisano županstvo, da bode radevolje sodelovalo pri vseh vojaških zadevah, ki ne bodo nasprotovale določbam člena 19. prej omenjenega drž. osnovnega zak.

Župan:

Jednako se glasečo pritožbo je vložila občina Kokarje tudi na c. kr. domobransko ministrstvo in sicer z ozirom na nemško dopisovanje 26. okr. domobranskega poveljstva v Mariboru.

Kadar bodete ti dve vlogi zgoraj rešeni, se bode poročalo v »Občinski Upravi«.

Tako izvršuje občina Kokarje na vzorni način ono določbo člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra leta 1867. drž. zakona št. 142, ki pravi, da ima vsak narod pravico svoj jezik in svojo narodnost čuvati in gojiti. Občina Kokarje se čuti za del slovenskega naroda, torej izvršuje ona svojo pravico v polni meri v svojem delokrogu in pri vseh onih deželnih in državnih

uradih, ki raztegajo svoje delovanje v področje njenih mej. Vse občine tako, potem bi bile naše pravice povsod visoko spoštovane.

Vprašanja in odgovori.

105. Županstvo v B.

Vprašanje: (d. o.)

Letos so se v tukajšnji občini izredno razmnožile lisice in pomorile že do 1000 glav perutnine (kokoši), pa tudi uničile mnogo koruze. Kaj naj se ukrene v obrambo, da se zabrani škoda? Ali so prizadeti opravičeni zahtevati povrnitev škode?

Odgovor: (ur.)

V zmislu določil zakona z dne 19. maja 1889 dež. zak. št. 12 je lovski upravičenec dolžan povrniti le ono škodo, ki so jo v njegovem lovskem okraju naredile lovne živali.

Lisica ne spada med lovne živali in jo ima vsled tega vsakdo pravico ubiti. Streljati jo seveda sme le oni, ki ima za to potrebno dovoljenje.

Županstvo naj se torej obrne do tamošnjega lovskega upravičenca ter ga naprosi, da s svojimi ljudmi omeji število lisic, ki povzročajo prebivalstvu tako veliko škodo. — Če bi pa ta ne hotel v tem oziru ničesar ukreniti, naj se obrne županstvo do c. kr. okr. glavarstva, ki bo potrebno odredilo.

106. Županstvo občine V.

Vprašanje:

Kako postopati z obtožencem, ki je bil kaznovan zaradi policijskega prestopka in je razzodba tudi že pravomočna. — Naložila se mu je denarna globa 5 K in 2 K troškov. — Ali se mu sme obdržati plačilo, katero je zaslužil na občinski poti?

Odgovor:

Izvršilne pravice občina nima. Ako tudi dotični, ki je bil kaznovan, globe noče plačati izlepa, občina ni upravičena, odtrgati mu dotičnega zneska od zaslužene plače, ako sam v to ne privoli.

Če je postala obsodba občinskega kazenskega senata pravomočna in občina ne more izterjati globe, naj se obrne v to svrhu na okrajno glavarstvo, da jo izterja s politično rubežnijo. — V slučaju neizterljivosti pa se lahko spremeni globa v zaporno kazen, kar bi se bilo moralo itak že v razzodbi izreči.

107. Občinski urad C. (Štaj.)

Odgovor:

V tukajšnji občini je prebival čez 10 let cerkvenik oziroma organist. Ko je bil odstavljen, se je oženil in izvrševal nekaj časa trgovino. Ima precej otrok, zato ni mogel dobiti nikjer stanovanja, in pa ker ima jezično ženo, tako da se je moral izseliti v drugo občino. Tu se ni niti prijavil niti odjavil.

Sedaj pa prosi iz druge občine pri nas za sprejem v domovinsko zvezo in prilaga svoj domovinski list.

Ali bo moral biti pri nas sprejet? — Dalje: ali zadostuje samo njegov domovinski list, ali ga mora predložiti za vsakega otroka posebej?

Odgovor:

Dotičnik je s tem, da je prebival 10 let nepretrgoma in prostovoljno v Vaši občini, domovinsko pravico tamkaj že priposestvoval.

Tako je upravno sodišče že večkrat razzodilo v enakih slučajih.

Občinski odbor torej ne more zavrniti njegove prošnje, ako so izpolnjeni pogoji domovinske postave iz l. 1896, — zlasti § 4 te postave glede na dobo, v kateri ima dotičnik pravico uveljaviti sprejem v domovinsko zvezo.

Okolnost, da je opustil prijavo ali odjavo, ni mero-
dajna in ne pride v poštev, ampak le izvršeno 10 letno
fizično bivanje v občini.

Drugih pomislekov pa — kakor se razvidi iz vpra-
šanja — itak nimate.

Zadostuje seveda samo domovinski list očetov, in
pa da ta navede imena ter rojstne podatke svojih otrok.
Vendar pa, če ste glede otrok v dvomu, smete zahtevati
tudi domovinske liste teh. — Razume se, da za otroke,
če so mladoletni, ni treba posebnega sklepa za sprejem
v domovinsko zvezo, ker itak slede očetu v domovinstvu.

108. P. K. v S.

Vprašanje:

Ob mojem travniku pelje cestni jarek, ki ga voda
in cestar vedno bolj zajedata v posestvo, tako da je po-
nekod prišlo že do 1 m široko zemlje na občinsko
pot v precejšnji daljavi. — Čegav je zdaj ta svet, in kdo
sme kositi na njem ob potu? Kako priti do odškodnine,
ali vsaj kako mogoče zabraniti nadaljno škodo?

Odgovor:

Ako ni že potekla postavna doba za priposestevanje,
potem je dotični svet vsekako le Vaš. Pravico do košnje
ima le oni, čegar je svet. — Ne more biti dvoma, da
so prave meje županstvu znane. Zato Vam svetujemo, da
se obrnete predvsem na županstvo v svrhu sporazuma in
upostavljenja prvotne pravilne meje, ki naj se označi z
mejniki.

Ako ne bo šlo drugače, bo treba, da o priliki od-
meri svet c. kr. geometer.

Dolžnost županstva pa bo skrbeti za občestni jarek,
da se ne bo delala škoda tuji lastnini.

109. Županstvo Špitalič.

Vprašanje:

1. Občina Špitalič ima že čez 50 let pot skoz gra-
ščinski gozd in ni bila ta pot nikdar prepovedana. Za to
ima županstvo 15 prič na razpolago. Sedaj pa je graščin-
ski oskrbnik kar naenkrat prepovedal to pot. — Ali se
more občina zoper to ustavljati, ali ne?

2. Je pa tudi neka druga pot skoz graščinski gozd,
ki drži do malega potoka. Tam pa poti ne prepoveduje,
ampak samo brvi ne pusti napraviti preko potoka, dasi
je tudi tukaj 15 prič, da je bila ondi čez potok vedno
brv, razven če jo je odnesla voda. Tam je prav posebno
potreba brvi, ker drži ondi pot do šolskega poslopja.
Ves občinski odbor je proti postopanju oskrbnika. — Ali
bi se dalo v tem slučaju z uspehom nastopati sodnijskim
potom, ali ne?

Odgovor:

K 1. Ako je temu tako, kakor trdite, in so občani
rabili dotično pot že 50 let v okolnostih ki so zapopa-
dene v § 1460 občega državlanskega zakonika, potem ne
more biti dvoma, da je pravica do rabe dotične poti že
priposestevana. Seveda pa si morate to pravico z aja m-
čiti le potom sodišča; kajti če bi hoteli rabiti silo,
utegneta priti navskriž z zakonom na drugi strani.

K 2. Enako velja tudi glede drugega vprašanja. Tem
bolj mora veljati pravica do brvi, ki veže stezo na obeh
straneh, če se ne zabranjuje raba te steze.

Iz celega položaja bi se dalo sklepati, da se gre
tu le za nagajivost in šikaniranje.

Ako ste si v svesti svojih s priposestevanjem pri-
dobljenih pravic, potem je naše mnenje, da lahko na-
stopite sodno pot; to je: občina to stori kot postavna
zastopnica pravic svojih občanov. Skleniti pa mora to ob-
činski odbor.

110. Županstvo v Kropi.

Vprašanje:

Tukajšna občina ima v svoji ubožnici nekega I. Z.,
ki ga je žena spodila od sebe. Mož je zadet od mrtvo-

uda, ohromel, in si ne more sam nič pomagati, tako da
mu mora vzdrževati občina postrežnika.

To pa pride naši revni občini v preveliko breme,
ker imamo dosti drugih bolj potrebnih. — Žena njegova
je namreč posestnica hiše, enega gozda in branjarije v
domači hiši. Mož je imel na hranilni knjižici naloženega
denarja 400 K, ki si ga je žena prisvojila, na to pa sta
se zmenila po 3 K na teden za hrano. — Naloženi de-
nar je na ta način že porabljen. — Sedaj nastane le
vprašanje:

Ali je županstvo dolžno imeti moža v preskrbi, ker
ima žena posestvo in še denar, — ali ne? — Dalje, ali
more županstvo prisiliti ženo, da ga vzame nazaj?

Odgovor:

Ako je žena lastnica posestev in je vpisana lastnin-
ska pravica na njeno ime, mož pa nima nikake zavarovane
terjatve na posestvu, potem žene ni mogoče prisiliti, da
bi vzdrževala moža.

V tem oziru so merodajne določbe občega držav-
ljanskega zakonika (§§. 91 in 92), po katerih je pač mož
dolžan skrbeti za svojo ženo, ne pa narobe žena za moža.
S tem vprašanjem se je že večkrat pečalo tudi najvišje
sodišče, ki je ponovno izreklo, da žena (soproga) ni
dolžna vzdrževati moža, tako n. pr. z razsodbo z dne
18. oktobra 1883 št. 11.392 (zbirka 9607); z dne 11. marca
1. 1853 št. 2420, 1853 : 92.

Pravice in dolžnosti ženâ so po naši zakonodaji zelo
omejene; a tu se ne da nič spremeniti.

Ako žena noče sprejeti svojega bolnega moža k
sebi — je to dejanje kot tako s človeškega stališča ob-
sojati, ampak prisiliti jo k vzdrževanju z zakonitimi sred-
stvi ne morete.

Ako dalje mož nima svojcev, ki bi bili po postavi
vezani skrbeti zanj, to so otroci ali stariši (tudi stari stariši),
bo morala prevzeti to breme občina, ki si
pa pridrži odškodninsko pravico za slučaj, ako
utegne priti mož kasneje do premoženja, ali pa omenjeni
svojci (otroci, i. t. d., če jih ima) — v položaj, da bodo
mogli zanj plačati.

111. Gosp. L. P. v Č.

Vprašanje:

Zapisal sem svojeručno oporoko. Na koncu sem za-
pisal kraj, dan, mesec in letno številko in slednjič pri-
stavil lastnoročni podpis. — Ali moram pritegniti tudi
kako pričo, in koliko? Ali sem dolžan dati tudi prebrati
vsebino oporoke? Ali zadostuje le lastnoročni podpis?

Odgovor:

Opozarjamo Vas na članek »O oporokah« v 1. (in
3.) številki VI (lanskega) letnika »Občinske Uprave«. —
Tam najdete vsa najpotrebnejša navodila.

Ako ste lastnoročno spisali oporoko, ni
treba prič, lahko pa jih povabite, če hočete. Zakon
tega ne zahteva. — Če pa že povabite priče, ki bi kot
take podpisale oporoko, ni treba, da bi vedele za vsebino.
(§ 579 občega državl. zakonika; glede lastnoročno spi-
sanih oporok § 578.)

112. Gosp. J. S. v Št. J.

Vprašanje:

V nedavnem času je bilo razglašeno, da vpokojnim
učiteljem ni treba več dajati pobotnice potrditi in podpi-
sovati pri župnem uradu in pri županstvu. Čez nekaj me-
secev pa se je pri davkariji v K. zopet zahtevalo to po-
trdilo. Ali se mora res dajati pobotnice podpisovati obema
uradoma? — V Novomeškem okraju sem za gotovo zve-
del, da tam tega ni treba. Zakaj moramo to storiti v
našem davčnem okraju?

Odgovor:

Kakor smo se informirali na merodajnem mestu, t.
j. pri deželnem šolskem svetu, je merodajen tudi pri uči-

teljskem pokojninskem zakladu per analogiam »Pouk o izplačevanju pokojninskih in preskrbninskih užikov potom finančnih blagajen« za državne vpokojence, — ki ga priobčujemo ob sklepu doslovno.

Ne zahteva se torej več ne župnijskega ne županskega potrdila. Pač pa morajo biti pobotnice za pokojnino kolkovane.

Omenjeni »Pouk« temelji na naredbi finančnega min. v naredbenem listu št. 70 de 1909.

Kaka posebna naredba, ki bi se tikala le vpokojenih učiteljev, ni izšla, torej velja za vse davčne urade ta splošni pouk, — ki ga priobčujemo pri tej priliki v splošno informacijo tudi glede preskrbnin, in ki slove:

I. Pokojninski (preskrbninski) užitek se izplačuje pri pristojni finančni blagajni (davčnem uradu itd.) le proti prinosu uradno izgotovljene plačilne knjižice in pobotnici, ki mora biti kolkovana po lestvici II.

II. Doslej predpisana potrdila o življenju in bivališču ter o še trajajočem vdovstvu odpadejo.

III. Vsako trajno premembo stanovanja je naznati izplačujoči blagajni.

IV. Glede izplačevanja odgojevalnin in sirotnin (tudi milostnim potom dovoljenih), dalje miloščin (milostnih pokojnin) veljajo poleg predstojećih določb še naslednji posebni predpisi:

A. Pri odgojevalninah in sirotninah mora namesto doslej predpisanih potrdil matičnih voditeljev upravičeni prejemnik (mati, varuh, skrbnik, polnoletnimi proglašene sirote) napisati na pobotnici spodaj pod pravi pobotniškimi besedilom izjavo, in sicer:

- a) pri odgojevalninah: da otroci žive in se nahajajo nepreskrbljeni v njegovi oskrbi;
- b) pri sirotninah: da so sirote žive in nepreskrbljene.*)

Pod črko a navedeni pogoj je dan, ako upravičeni prejemnik skrbi za preživetje otroka; ni pa potreba, da bi bil oskrbovan neposredno pri materi.

B. Pri izplačevanju miloščin mora upravičeni prejemnik v takih slučajih, v katerih je nepreskrbljenost pogoj za pravico do prejema, napisati na pobotnici izjavo, da še traja nepreskrbljenost.

Pri onih miloščinah, ki se dovoljujejo za študije in izučitev, morajo v to poklicani činitelji po preteku vsakega učnega tečaja (poluleta itd.) na pobotnici potrditi redno obiskovanje in zadostni učni uspeh (lepo vedenje). Glede strank, ki so v državnih odgojevališčih, učiliščih ali preskrbovališčih, naj da to potrdilo vodstvo zavoda.

Raznoterosti.

Občni zbor »Kmetske županske zveze« se je izvršil ob zadostni udeležbi dne 3. septembra t. l. Navzoč je bil — dobrodošel! — tudi zastopnik »Koroške zveze slovenskih županov«. — Obširneje poročilo priobčimo v prihodnji številki.

Koliko popijo v Avstriji? Avstrija, ki ima 28 in pol milijona prebivalcev, popije na leto 20 milijonov hektolitrov piva v skupni vrednosti 600 milijonov kron. Vsoto, ki jo izdajo Avstrijci za pivo, pa znatno prekaša vsota, ki jo izdajo za vino. Samo za vino gre v Avstriji vsako leto 750 milijonov kron. K vsem tem moramo pa še prišteti 340 milijonov za žganje in 10 milijonov za likerje in peneča vina. Z drugimi besedami se to pravi, da porabijo Avstrijci na leto alkoholnih pijač za eno milijardo in 700 milijonov, ne glede na druge

nepotrebne izdatke, med katere moramo tudi šteti stotine milijonov za tobak.

Pametne odredbe. Župani raznih francoskih mest, med temi celo župani mest z radikalno socialističnimi večinami, so pričeli prepovedovati po kinematografih vse predstave, ki predstavljajo dejanja zločincev. Kdaj bomo prišli v Avstriji tako daleč? Ali naj v Avstriji manj skrbimo za mladino?

Prva kranjska zadržna elektrarna v Sorici. Sorica je ena izmed najvišjih kranjskih občin z romantično lego ob goriški meji. Tam je bila otvorena in blagoslovljena prvo nedeljo meseca avgusta t. l. elektrarna. Združilo se je 16 posestnikov v električno-strojno zadrugo, ki so si zgradili to zadržno elektrarno. Majhen jez, zgrajen v Sori, odvaja vodo po kakih 140 m dolgem kanalu v nabiralnik in odtod po 60 m dolgi železni cevi v turbino. Padec vode znaša 31 m, in proizvaja 21 konjskih sil. S turbino je zvezan električni dinamostroj, ki proizvaja enakomerni električni tok z 220 volti napetosti. — Električna sila se rabi deloma za razsvetljavo, deloma pa za obrat s poljedelskimi stroji in v mlinu.

Posredovalni uradi na delu. V nekterih občinah so pričeli posredovalni uradi že poslovati. Ena izmed prvih — menda sploh prva — je bila občina Cerklje na Gorenjskem z vrlim novim županom Ant. Koritnikom na čelu. — Ta občina je poročala dne 25. julija, da je do takrat posloval posredovalni urad v treh slučajih, — vselej z vseh om, — in sicer enkrat v zasebno pravnem sporu, dvakrat pa v kazenskih zadevah zaradi žaljenja časti. — Upamo, da bodo kmalu vse občine posnemale ta vzgled in pa da bode tudi ljudstvo uvidelo korist, ki jo nudijo posredovalni uradi le — njemu samemu.

Novo imenovanje občine Žilče, (Šilce, Žilce). Radi nejasnosti pravopisa imena te občine, in ker je to ime med ljudstvom sploh manj v rabi, se je obrnilo županstvo vsled sklepa občinskega odbora na oblastva, da se spremeni ime občine na »Sv. Vid nad Cerknico«, kar se je že zgodilo.

Dotično odredbo je namreč sedaj izdalo c. kr. ministerstvo notranjih zadev sporazumno s pravosodnim in finančnim ministrstvom, in s tem dovolilo predrugačenje imena občine.

Pri tej priliki bodi pripomnjeno, da je bila ustanovljena samostojna občina Žilče (Šilce, Žilce, in pa tudi Šilce imenovana) — vsled Najvišjega odloka z dne 15. oktobra 1896, po izločitvi njej sedaj pripadajočih vasi iz občine Bloke.

Kdaj je veljavno članstvo pri zadrugah? V znani pravdi šentjanskega premogovnika proti »Agro-Merkurju« je izdalo najvišje sodišče za vsako zadrugo zanimivo razsodbo. — Šentjanski premogovnik je podpisal pristopnico, ki ni bila popolnoma izpolnjena, namreč le tiskovino, ki jo je kasneje izpolnil član Agro-Merkurjevega načelstva. Najvišje sodišče pa je izreklo, da mora biti pristopnica pred podpisom popolnoma izpolnjena — v vseh točkah — predno jo podpiše pristopivši član. Ta razsodba je tem zanimivejša, ker je premogovnik že vplačal Agro-Merkurju pristopnino in se je temu odtegnila gotova vsota na račun deležev, vendar pa izreka razsodba dvom, če so bili izpolnjeni predpogoji, pod katerimi je bil premogovnik pripravljen pristopiti kot član.

*) Taka potrdila stranka sama napiše v pobotnici.

Književnost.

H. Družovič: Lira. Moški zbori. (Srednješolska pesmarica.) I. zvezek. Cena K 170, vez. K 220. II. zvezek. Cena K 180, vez. K 230. Založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani.

Prav dobro urejena pesmarica prinaša v prvem delu najpotrebnejše iz splošne glasbene teorije, nudi obilno število kaj primernih eno-, dvo-, tri- in štiriglasnih pevskih vaj, v drugem obsežnejšem delu pa obsega 57 za mladino in tudi sicer za izobraževalna društva jako prikladnih in ne težkih moških zborov.

Nekaj novega, kar smo do sedaj večinoma pogrešali v takih zbirkah, so lepe narodne, ne le slovenske, ampak tudi razne druge slovanske in neslovanske narodne pesmi.

To je najboljširnejša in najcenejša zbirka moških zborov, ki bo posebno našim društvom prav dobro došla. Vsebino in izbiro ima tako izredno bogato, da se nobena druga pesmarica ne more meriti z njo. Vredna priporočila. Segajte obilno po njej!

Zgodovina katoliške cerkve. Spisal dr. Anton Medved. Cena vezani knjigi 3 K.

Zgodovina katoliške cerkve, ki jo je spisal dr. Anton Medved, je prvo v slov. jeziku sestavljeno delo te vrste, ki se ne bo samo v naših srednjih šolah (VIII. razred) s pridom uporabljalo, marveč bo vsa kemu izobraženeu prav prišlo. Pisatelj je kot dober zgodovinar že davno znan, knjiga pa, ki jo imamo pred seboj, je v vsakem oziru vzorna. Dasi so posamezni odstavki kratki, so pa jedernati in mikavno pisani; zgodovinske dobe se opisujejo objektivno, po najveljavnejših in najnovejših virih.

Zlasti dobro so slikane cerkvene razmere med Slovenci; stare kakor srednjeveške in moderne razmere so vseskozi pogojene. Razun dijaka se bo tega dela lahko v največjo korist posluževal duhovnik, ki bo našel v njem kratko, a precizno, vselej zanesljivega materiala, kadar bo hotel opisovati rast, boje in zmage Katoliške Cerkve tekom človeške zgodovine. Enako bo služila knjiga laiku, predavatelju, govorniku itd. — Naroči se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

»Katoliška Bukvarna« v Ljubljani priporoča:
Sociologija; spisal dr. Aleš Ušeničnik; K 850, vez. K 1080.

Knjigovodstvo. Ivan Podlesnik. Prvi del. Vezano K 320. Prvi del »Knjigovodstva«, ki je pač najvažnejši pripomoček za gospodarski napredek, obsega načela knjigovodstva za društva, za »čebelice«, za mladeniče in gospodarje.

— Ivan Podlesnik. Drugi del. Vezano K 620. Drugi del je posebno za posojilnice in sploh za zadružništvo prirejen ter obsega veliko tabel. Obravnava o kreditu, zadrugah, raifaiznovkah, konverziji, blagovnem prometu in navaja praktične zgleds.

Slovenska stenografija. I. del: **Korespondenčno pismo.** Priredil in avtografiiral Fran Novak, K 3.—

— II. del: **Debatno pismo.** Priredil Fran Novak, K 240.

„Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani“

v hiši Zadružne zveze, Dunajska cesta 32

(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. dopoldne.

Za varnost vložnega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka